

- Nadalje, treba da dijeliš, Sokrate, onaj dio djelatnosti koji  
 d u isto vrijeme pripada i sastavljanju a i izrađivanju vune, ako želimo potpuno obuhvatiti prije spomenuto tkalačko umijeće.
- Doista treba.
- Dakako da treba. Kažimo onda da je jedan dio toga sukanje, a drugi isprepletanje.
- Da li dobro shvaćam? Čini mi se naime da izrađivanje osnove nazivaš sukanjem.
- Ne samo osnove, nego i potke. Zar ćemo naći da se i ta nekako izrađuje bez sukanja?
- Nipošto.
- e – Poblize onda odredi izrađivanje i jedne i druge; možda će nam naime to određivanje doći u zgodan čas.
- Na koji način?
- Ovako. Među proizvode grebenanja ubrajamo i povjesmo, koje ima neku duljinu i širinu.
- Da.
- Onaj pak dio povijesma, koji je vretenom osukan i koji je postao čvrstom predom, nazovi predom za osnovu, a umijeće koje tim upravlja, izrađivanjem osnove.
- Točno.
- Ono opet što se suče kao meka pređa i što upletanjem u osnovu pruža prikladnu mekoću za povlačenje kod valjanja, tako ispredeno nazovimo potkom i kažimo da je umijeće koje to određuje izrađivanje potke.
- 283a – Vrlo točno.
- Eto, svakome je valjda već razjašnjen onaj dio tkalačkog umijeća koji smo odabrali. Kada naime onaj dio spajanja, koji se pojavljuje kod izrađivanja vune, ravnim isprepletanjem potke i osnove izrađuje tkaninu, nazivamo to što je otkano kao cjelinu vunenom odjećom, a umijeće koje time upravlja, tkalačkim.
- Vrlo točno.
- b 24. – Dobro. Pa zašto onda nismo odmah odgovorili da je tkanje isprepletanje potke s osnovom, nego smo u krugu obišli određujući uzalud mnogo toga?
- Barem se meni, stranče, nije doista učinilo da je išta od onoga što smo rekli uzalud rečeno.

- I ne čudim se nimalo tome, dragi moj, ali moglo bi ti se ipak učiniti uzaludnim. Protiv takve boljetice, ako te možda kasnije  
 c snade – a tome se ne bi trebalo čuditi – čuj razlaganje koje zgodno pristaje svim takvim pitanjima.
- Govori samo.
- Najprije dakle općenito razmotrimo prekomjernost i nedostatak, da pravilno hvalimo i kudimo ono što se pri ovakvom raspravljanju u pojedinim prilikama govori dulje ili kraće nego bi trebalo.
- To je uistinu potrebno.
- Bilo bi dakle opravdano, mislim, da baš o tome razmatramo.
- O čemu?
- O duljini i kratkoći te o svakoj vrsti prekomjernosti i nedostatka. Ta tim svime bavi se valjda umijeće mjerenja.
- d – Da.
- Podijelimo ga dakle na dva dijela; to nam naime treba za ono što marljivo ispituujemo.
- Kaži kako da dijelimo.
- Ovako: jedan dio prema međusobnom odnosu veličine i malenosti, a drugi prema nužnoj svrsi postanka.
- Kako kažeš?
- Zar ti se ne čini prirodnim da treba govoriti kako ono što je veće nije ni od čega drugoga veće nego od onoga što je manje, a  
 e opet ono što je manje kako je manje od nečega većega i ni od čega drugoga?
- Meni se barem čini tako.
- A dalje? Zar nećemo kazati: što prelazi prirodnu granicu prave mjere ili zaostaje za njom bilo u riječima bilo u djelima, to upravo postaje ono u čemu se i razlikuju zli i dobri među nama?
- Očito.
- Moramo dakle prihvatiti ta dva načina postojanja i dva mjerila za ono što je veliko i za ono što je malo, ali ne onako kako smo prije rekli da se treba obzirati samo na njihov međusobni odnos, nego, kako je sad rečeno, treba se radije obzirati u jednu ruku na njihov međusobni odnos, a u drugu na njihov odnos prema pravoj mjeri.<sup>49</sup> Da li bismo rado saznali koji je tome uzrok?
- Vrlo rado.

<sup>49</sup> 283 e To malo pedantno izraženo zapažanje odnosi se neposredno na prethodno izlaganje, gdje je provedena razlika između relativne i apsolutne mjere.

284a – Ako se narav onoga što je veće ne stavi u odnos ni s čim drugim nego s onim što je manje, nikada neće ona imati udjela u pravoj mjeri. Zar ne?

– Tako je.

– Nećemo li tim shvaćanjem razoriti sama umijeća i sve što stvaraju, te uništiti pri tome i državničko umijeće, koje sada istražujemo, i tkalačko, o kojem smo govorili? Sva se naime takva umijeća čuvaju onoga što prevršuje pravu mjeru ili zaostaje za njom, ali ne kao nečega što ne postoji, nego kao nečega što postoji kao smetnja njihovu djelovanju i upravo na taj način održavajući mjeru stvaraju sve što je u njima dobro i lijepo.

b – Bez sumnje.

– Ako dakle uništimo državničko umijeće, neće li nam nakon toga biti nemoguće istraživanje kraljevskog znanja?

– I te kako.

– Treba li dakle, kao što smo kod određivanja sofista ono što ne postoji prisilili da postoji, da tako i sada prisilimo ono što je više i ono što je manje da se dadu mjeriti ne samo međusobno, nego i prema pravoj mjeri koju treba postići? Ta ako nam se to ne dopusti, nikako nije moguće da ni državnik niti itko drugi od onih koji se bave nekom djelatnošću postane neprijepornim stručnjakom.<sup>50</sup>

c – Moramo doista i sada po mogućnosti jednako postupiti.

25. – Još je veći, Sokrate, taj posao nego onaj prijašnji – a ipak još nam je u pameti koliko je bio dug – ali vrlo je opravdano o tome pretpostavljati ovo.

– Što to?

d – Da će nam to o čemu smo sada raspravljali jednom trebati kod prikazivanja pojma prave istine.<sup>51</sup> Za ono pak što se sada pokazuje točnim i dovoljnim neobično nam, kako mi se čini, pomaže ovo dokazivanje kako treba smatrati da sva umijeća utoliko postoje ukoliko se ono što je veće i ono što je manje mjeri ne samo prema međusobnom odnosu, nego i prema odnosu postignu-

<sup>50</sup> 284 c Pravo središte dijaloga *Sofist* bio je dokaz o egzistenciji nebića. Bez toga dokaza ne bi bilo moguće pojmovno određenje sofista. Slično je ovdje s prihvaćanjem prave mjere. Bez priznanja prave mjere ne bi bilo moguće odrediti nikakvo pravo umijeće, pa prema tome isto tako ne bi postojalo ni umijeće državnika.

<sup>51</sup> 284 d Možda Platon ovdje ponovno upućuje na dijalog *Filozof*, gdje bi trebalo razmotriti najviši princip, ideju dobra, kao najvišeg regulatora svih svrha.

ća prave mjere. Ako naime taj posljednji odnos postoji, postoje i umijeća, a ako ona postoje, postoji i on, ali ako ne postoji jedno od toga, nijedno od toga dvoga neće nikada postojati.<sup>52</sup>

e – To je točno, ali što ćemo nakon toga?

– Očito ćemo dijeliti umijeće mjerenja, kako smo rekli, i ova-ko rastavljati na dvoje, shvaćajući kao jedan njegov dio sva umijeća koja mjere broj, duljinu, dubinu, širinu i debljinu prema njihovim suprotnostima, a kao drugi dio ona umijeća koja mjere s obzirom na pravu mjeru, na ono što dolikuje, što je prikladno i na sve ono što je smješteno u sredini između krajnosti.

– Naveo si dva dijela, od kojih je svaki ne samo opsežan, nego i vrlo različan od drugoga.

285a – Ono naime, Sokrate, što katkada govore mnogi duhoviti ljudi<sup>53</sup> misleći da izriču nešto osobito mudro, naime da umijeće mjerenja obuhvata sve što nastaje, to smo sada upravo rekli. Ta u mjerenju ima udjela sve što pripada umijeću. Zbog toga pak što ljudi nisu navikli paziti kod mjerenja na vrste, odmah skupa smještaju ono što se međusobno toliko razlikuje, misleći da je slično, a u drugu ruku rade protivno od toga, jer druge stvari ne dijele na dijelove. Trebalo bi, naprotiv, kada se jednom opazi srodnost između više stvari, ne odustajući od posla prije nego se u toj srodnosti ne razaberu sve razlike koje stvaraju vrste, a kada se opet u mnoštvu zapaze raznovrsne različnosti, ne bi se smjelo oklijevati ni prestajati s radom, prije nego se sve što pripada jednoj sličnosti ne odijeli i ne obuhvati bitnim pojmom vrste.<sup>54</sup>

b – To neka bude dakle dovoljno rečeno o tome kao i o zaostajanju za pravom mjerom i o prelaženju preko nje. Na to samo pazimo da smo pronašli dvije vrste mjerenja i imajmo na umu što su one po našim riječima.

c – Imat ćemo na umu.

– Imat ćemo na umu.

<sup>52</sup> 284 d I u *Filebu*, 55 e, kaže se da bez prave mjere i broja ne bi mogla postojati umijeća, ipak je tamo rečeno da su umijeća upućena samo na relativnu (matematičku) mjeru, a ne na apsolutnu. Ispočetka izgleda i ovdje kao da umijeća ovise samo o relativnoj mjeri, ipak poslije se vidi da Platon i njih podređuje apsolutnoj mjeri.

<sup>53</sup> 285 a Pod „duhoviti ljudi“ Platon misli na pitagorovce.

<sup>54</sup> 285 b Vrlo važno mjesto, koje obilježava pravu točku diferencije između pitagorizma i platonizma. U doba *Politika* Platon je još daleko od nauka o idealnim brojevima. Dijalektički postupak, koji je ovdje kratko naznačen, poznat je iz *Fedra*, 265 d e, i iz *Države*. To je postupak sabiranja obilježja za određenje zajedničkog višeg pojma i dijeljenje višeg pojma u njegove vrste.